İnsan Haysiyeti

13 Kasım 2026 (3 Cemaziyelevvel 1448)

قال الله تعالى: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾[سورة الحجرات، 13]

قال رسول الله ﷺ: ﴿إِنَّ اللهَ لَا يَنظُرُ إِلَى صُوَرِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ، وَلَكِنْ يَنظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ﴾

Muhterem Mü'minler!

Hazreti Allah insanı varlıkların en şereflisi olarak en güzel şekilde yaratmış ve onu diğerleri üzerine üstün kılmıştır. Bu hususta İsra Suresinin 70. Ayet-i Kerimesinde şöyle buyurulur: **"Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. Onu, (çeşitli nakil vasıtaları ile) karada ve denizde taşıdık; kendisine güzel rızıklar verdik, yine onu, yarattıklarımızın birçoğundan cidden üstün kıldık."**

İslam inancına göre insan yaratılışından itibaren kusursuz ve mükemmel bir varlıktır; evrim neticesinde gelişmemiştir. Bunun nakli delillerinden birisi, ilk insanın ilk peygamber olması ve meleklerin dahi bilmediği ilimlerin kendisine öğretilmiş bulunmasıdır.[1] Birçok akli delillerinden birisi de insanoğlunun akıl, fikir, zekâ, konuşma, okuma yazma, ilim irfan gibi meziyetleri ve kabiliyetleri ile hayvanlardan daha üstün olmasına rağmen tabiat şartlarına karşı birçok hayvandan daha dayanıksız, daha güçsüz olmasıdır.

İnsan kâinatın özüdür. Sahip olduğu manevi nimetler ve ruh-i melekî neticesinde Rabbi ile irtibat kurabilecek kabiliyete sahiptir.

Hz. Ali kerremellahü vechehü hazretleri insanoğlunun bu üstünlüğünü şu sözleri ile ifade eder: **"İlacın senin içindedir, fakat görmüyorsun. Hastalığın da kendindendir; farkında değilsin. Kendini küçük bir cisim mi zannedersin? Halbuki sende en büyük alem dürülmüştür."**

Bir toplu iğnenin bile sebepsiz ve gayesiz meydana gelmediği şu alemde mahlukatın en şereflisi olan insanoğlu da gayesiz yaratılmamıştır. Yaratılış gayemizi Rabbimiz şöyle açıklamıştır: **"Ben insanları ve cinleri ancak bana kulluk etsinler diye yarattım!"**[2] Yaratana kul olmak insan için en büyük şereftir.

Muhterem Müslümanlar,

İnsanları ırkına, servetine, gücüne, makamına, fiziki yapısına göre değerlendirmek, insana değil de güce ve diğer vasıflara değer vermek olur. Dinimizin insana nasıl değer verdiğini İslam tarihinden bir misal ile arzetmek isterim:

Hz. Ömer devrinde Mısır valisi olan Amr bin As Hazretlerinin oğlu Mısırlı bir kıpti ile at yarışı yapmış, sonunda kıbti, Hz. Amr'ın oğlunu geçmişti. Mağlup olmaya tahammül edemeyen valinin oğlu kendisinin soylu anne babanın oğlu olduğunu ileri sürerek kıptiyi kırbaçlamıştı. Kıpti bir vesile ile Medine'ye gelip Halife Hz. Ömer'e şikâyette bulundu. Hz. Ömer (r.a.) Amr bin As'a bir mektup yazarak oğlu ile birlikte Medine'ye gelmelerini emretti. Yaptığı tahkikat neticesinde şikâyet edenin haklı olduğunu tespit eden Hz. Ömer, kıptinin eline kırbacını vererek Amr bin As'ın oğluna vurmasını emretti. O da kendisine vurulan kırbaç kadar vurarak hakkını almış oldu. Hz. Ömer (r.a.) Amr bin As'a; **"Annelerinin hür dünyaya getirdiği insanları ne zamandan beri köle yaptınız?"** diye sitem etti.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.): **"Allah-ü Teâla sizin şekillerinize ve mallarınıza bakmaz, fakat kalplerinize ve amellerinize nazar eder"**[3] buyurmuştur.

İnsanları değerlendirme hususunda ölçünün ne olması icab ettiğini Cenab-ı Hak şöyle haber vermiştir: **"Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Ve birbirinizle tanışmanız için sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah yanında en değerli ve en üstününüz O'ndan en çok korkanınızdır. Şüphesiz Allah her şeyi hakkıyla bilendir, her şeyden haberdar olandır."**[4]

Hutbemi Rasulüllah (s.a.v.) Efendimizin veda hutbelerindeki şu sözleri ile bitirmek istiyorum:

"Ey insanlar! Rabbiniz birdir, babanız da birdir. Hepiniz Ademin çocuklarısınız. Âdem de topraktan yaratılmıştır. Allah katında en üstününüz takvada en ileri olanınızdır. Arabın acem üzerine, beyazın siyah ve siyahın beyaz üzerine hiçbir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takva iledir."

---

[1] Bakara, 31
[2] Zariyat, 56
[3] Sahihu'l-Cami, 1862
[4] Hucurat, 13

Respected Mumins!

Allāh Ta'ālā has created humankind in the most beautiful form as the most honourable of all creatures and has made us superior to all others. In this regard, *āyah 70* of *Sūrah al-Isra'* states: **"We have indeed honoured the children of *Ā*dam. We have carried him on land and sea; We have provided him with good provisions; and indeed, We have exalted him above many of Our creatures."**

According to the Islamic faith, humans are flawless and perfect beings from the moment of their creation. They have not evolved. One of the scriptural proofs of this is that the first human was the first prophet, and that knowledge unknown even to the angels was taught to him. Another of the many rational proofs is that, whilst humankind is superior to animals in terms of qualities and abilities such as reason, thought, intelligence, speech, reading and writing, knowledge and wisdom, it is nevertheless more vulnerable and weaker than many animals when faced with the conditions of nature.

Man is the essence of the universe. By virtue of the spiritual blessings he possesses and his angelic soul, he has the capacity to establish a connection with *Allāh Ta'ālā.*

Hazrat Ali, *karramallāhu wajhahū,* expresses this superiority of humankind with the following words: **"The remedy lies within you, yet you do not see it. Your illness also originates from within you; yet you are unaware of it. Do you imagine yourself to be a mere small body? Yet the greatest of all worlds is rolled up within you."**

In this universe, where not even a pin comes into being without a cause or purpose, humankind - the most honourable of all creatures - has not been created without a purpose. *Allāh Ta'ālā* has explained the purpose of our creation as follows: **"I have created humankind and the *jinn* only that they may worship Me!"** To be a servant of the Creator is the greatest honour for a human being.

Esteemed Muslims,

To judge people by their race, wealth, power, status or physical appearance is to place value on power and other attributes rather than on the person themselves. I would like to illustrate how our religion values human beings with an example from Islamic history:

During the reign of *Hz Omar*, the son of *Amr ibn 'As* - who was the governor of Egypt at the time - took part in a horse race against an Egyptian Coptic man; in the end, the Coptic man overtook *Amr's* son. Unable to bear the defeat, the governor's son, claiming to be the son of noble parents, had flogged the Coptic man. The Coptic man later came to Madinah and lodged a complaint with *Hz. Omar. Omar* (*radiyallāhu anh)* wrote a letter to *Amr ibn As,* ordering him and his son to come to Madinah. Following an investigation, *Hz. Omar* determined that the complainant was in the right. He handed the Coptic man the whip and ordered him to strike *Amr ibn As's* son. The Coptic man struck him back with the same number of lashes he had received, thereby obtaining justice. *Hazrat Omar* (*radiyallāhu anh)* reproached *Amr ibn As*, saying, **"Since when have you been enslaving people whom their mothers brought into this world as free?"**

Rasūlullāh (sallallāhu 'alayhi wa sallam) said: **"*Allāh Ta'ālā* does not look at your appearances or your wealth, but He looks at your hearts and your deeds."**

As for the standard by which people should be judged, *Allāh Ta'ālā* has revealed the following: **"O mankind! Verily, We have created you from a single male and a single female, and We have made you into nations and tribes so that you may come to know one another. Indeed, the most honourable of you in the sight of *Allāh* is the one who fears Him most. Verily, *Allāh* is All-Knowing, All-Aware."**

I would like to conclude my *khutbah* with the following words from the Farewell Sermon of *Rasūlullāh (sallallāhu 'alayhi wa sallam):*

"O people! Your *Rabb* is One, and your father is One. You are all the children of *Ādam*, and *Ādam* was created from clay. The most honourable of you in the sight of *Allāh* is the one who is most righteous. An Arab has no superiority over a non-Arab, nor a white person over a black person, nor a black person over a white person. Superiority lies only in *taqwā*."